

УДК 351.743:372.8 (477)

Опубліковано 27 лютого 2021 року

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ІНСТИТУЦІЙ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ШЕМЧУК Вадим Андрійович

канд. пед. наук, начальник науково-дослідного відділу розвитку фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту науково-дослідного центру проблем фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій
Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського

УКРАЇНА

Анотація: Розглянуто актуальну проблему формування прикладних професійних компетентностей майбутніх офіцерів інституцій сектору безпеки і оборони України до дій в умовах хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної небезпеки. Підсумовуючи результати моніторингу науково-методичної та спеціальної літератури (Інтернет-джерел), членами науково-дослідної групи сконструйовано та апробовано педагогічну модель, яка забезпечує формування готовності майбутніх офіцерів (на прикладі курсантів командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України) до дій в екстремальних умовах (хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної небезпеки) із використанням засобів спеціальної фізичної підготовки. Відповідно до результатів емпіричного дослідження, членами науково-дослідної групи встановлено, що результати, отримані наприкінці педагогічного експерименту у досліджуваних групах, зросли відносно вихідних даних, і ці відмінності переважно є достовірні (Eg , $P \leq 0,05$). Крім цього, наприкінці дослідження, членами науково-дослідної групи встановлено, що рівень витривалості, швидкості, сили та спритності у досліджуваних курсантів Eg підвищився, на відміну від курсантів Kg про що свідчать результати заліку з навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовки» (7 семестр 2020/2021 навчального року, у досліджуваних Eg – середній рівень спеціальної фізичної підготовленості складає 4,9 бали, у той час, як у курсантів Kg зазначений показник знаходиться в межах 4,6 балів). Варто зауважити, що також підвищилися якісні показники відпрацювання нормативів з бойової та спеціальної підготовки військовослужбовців НГУ, так у курсантів Eg середній бал за виконання тренувальних

завдань складає 4,7 балів, у той час, яку курсантів К2 зазначений показник сягає відмітки 4,2 балів. Членами науково-дослідної групи встановлено високу ефективність засобів спеціальної фізичної підготовки, що сприяло ефективному формуванню прикладних професійних компетентностей у досліджуваних курсантів Е2. Зазначена педагогічна модель може використовуватися в системі професійної освіти офіцерів інституцій сектору безпеки і оборони України із урахуванням нормативно-правової бази, що сприятиме більш стійкому та якісному формуванню прикладних професійних компетентностей, які необхідні для виконання завдань за призначенням в умовах хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної небезпеки (екстремальних умовах).

ВСТУП.

Основними завданнями модернізації інституцій сектору безпеки і оборони України до світових стандартів є створення умов для всебічного розвитку конкурентоспроможного, компетентного військового фахівця, здатного до професійного самовдосконалення упродовж тривалої військової служби. Компетентність випускника вищого військового навчального закладу є індикатором його готовності до військово-професійної діяльності та активної ролі у повсякденній діяльності свого підрозділу (військової частини, тощо).

Актуальність дослідження зумовлена наявним станом вищої військової освіти як соціального інституту, який забезпечує професійну успішність військовослужбовця та його успішну адаптацію до вимог сьогодення. На сьогодні компетентнісний підхід є одним із пріоритетних напрямів удосконалення системи вищої військової освіти в Україні, який забезпечує реалізацію концепції військового навчання та виховання і передбачає підготовку високо компетентних військових фахівців, які вільно володіють професією та орієнтуються в суміжних галузях діяльності, готових до постійного професійного росту, соціальної та професійної мобільності.

Важливим є й той факт, що виконання завдань за призначенням представниками інституцій сектору безпеки і оборони України (надалі СБОУ) може відбуватися в умовах хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної небезпеки (екстремальних умовах), що потребує від представників «силових структур» України відповідної професійної підготовленості. Крім цього, виконання завдань за призначенням у зазначених вище умовах потребує високого рівня фізичного розвитку військовослужбовців різних категорій та вікових груп, який досягається засобами спеціальної фізичної підготовки і є актуальним та практичним напрямом наукової розвідки. Використання сучасних та ефективних

педагогічних технологій в системі професійної освіти майбутніх офіцерів інституцій СБОУ забезпечує формування у них прикладних професійних компетентностей і є важливим практичним завданням.

Аналіз науково-методичної літератури та Інтернет-джерел у напрямі формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів, представників «силового блоку» України в системі їх професійної освіти, дозволив визначити ряд наукових праць: О. Бойка [1], Л. Боровик [2], О. Хацаюка [3], В. Шемчука, А. Турчинова, В. Климовича, Є. Гончарова, Р. Тріщуна [4], В. Шемчука, Н. Вербина, О. Нестерова, М. Власенка, Є. Малахова [5] та інших учених. Окремі положення, наукові підходи, методики (технології) зазначених вище учених і практиків доцільно модернізувати та використати під час конструювання сучасної педагогічної моделі формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів досліджуваної категорії.

Цікавими за науковою новизною є роботи: О. Войтеха [6], О. Флоріна, С. Стародубцева, О. Шаповала [7], І. Приходька [8], О. Хацаюка, О. Єлісєєвої, В. Жукова, В. Клименка, Ю. Бережного [9], у яких розкриваються особливості організації системи бойової та спеціальної підготовки військовослужбовців Національної гвардії України (представників інституцій СБОУ). Варто зауважити, що сучасні погляди та концепції на систему професійної підготовки військовослужбовців досліджуваних категорій (представників «силових структур» України можуть бути використані під час розроблення педагогічних умов майбутньої педагогічної моделі формування прикладних професійних компетентностей курсантів різнопрофільних вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ) України.

В наукових працях: Ісмаїлова І., Ісмаїлова А. [10], С. Трегубенка, О. Гутченка, І. Тіхонова [11], С. Лазебника, С. Поплавця [12], Кузьменка Л. Ф. [13] та інших провідних учених і практиків, висвітлені та розкриті актуальні питання забезпечення готовності майбутніх офіцерів представників інституцій СБОУ до дій в умовах хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної небезпеки (надалі ХБРЯ). Зазначені у роботах провідних фахівців радіаційного, хімічного та біологічного захисту методи (форми) удосконалення професійної підготовленості військовослужбовців різних груп та вікових категорій доцільно модернізувати (адаптувати) та впровадити у систему бойової та спеціальної підготовки військовослужбовців Національної гвардії України (надалі НГУ).

Крім цього, у нормативно-правових документах [14-17] та спеціальній науково-методичній літературі [18-19] визначаються пріоритетні напрями, які забезпечують формування прикладних професійних компетентностей майбутніх офіцерів інституцій СБОУ (надалі майбутніх офіцерів) до дій в умовах ХБРЯ небезпеки. Враховуючи результати напрацювань зазначених вище учених і практиків та вимоги нормативно-правових документів, актуальним є удосконалення системи професійної освіти майбутніх офіцерів у напрямі формування їх готовності до дій в умовах ХБРЯ небезпеки (екстремальних умовах). У свою чергу, зазначені умови підкреслюють практичну складову розвитку та удосконалення спеціальної фізичної підготовленості представників СБОУ, що забезпечить надійне та ефективне виконання ними завдань за призначенням.

Під час подальшої дослідно-аналітичної роботи нашу увагу привернули наукові праці провідних учених і практиків: О. Моргунова, О. Яреценка, О. Хацаюка [20], О. Войтеха, К. Войтех [21], С. Горбачевського [22], А. Коноха, В. Шемчука, О. Конох, І. Будзи, І. Бужини [23] у яких розкриваються методологічні особливості розроблення педагогічних технологій, які спрямовані на формування професійних компетентностей у майбутніх офіцерів. Окремі структурні, прикладні та змістово-функціональні елементи й блоки педагогічних моделей запропонованих зазначеними вище ученими, можуть бути використані під час конструювання сучасної педагогічної моделі, яка сприятиме більш функціональному та ефективному формуванню прикладних професійних компетентностей у курсантів ВВНЗ (майбутніх офіцерів інституцій СБОУ).

Головною **метою цієї роботи** є – розроблення та апробація педагогічної моделі формування прикладних професійних компетентностей майбутніх офіцерів до дій в умовах ХБРЯ небезпеки із акцентованим використанням засобів спеціальної фізичної підготовки.

Для досягнення мети дослідження планувалося вирішити наступні **завдання**:

- здійснити аналіз науково-методичної літератури та інтернет-джерел у напрямі формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів представників інституцій СБОУ в системі їх професійної освіти;
- визначити особливості організації системи бойової та спеціальної підготовки військовослужбовців Національної гвардії України;
- проаналізувати спеціальну науково-методичну літературу у напрямі забезпечення готовності майбутніх офіцерів представників

інституцій СБОУ до дій в умовах ХБРЯ небезпеки;

- визначити пріоритетні навчальні дисципліни, які забезпечують формування прикладних професійних компетентностей майбутніх офіцерів представників інституцій СБОУ до дій в умовах ХБРЯ небезпеки;

- здійснити аналіз спеціальної наукової літератури у напрямі розроблення педагогічних моделей, спрямованих на формування прикладних професійних компетентностей у майбутніх офіцерів (представників інституцій СБОУ);

- визначити передумови формування готовності майбутніх офіцерів інституцій СБОУ (на прикладі курсантів ВВНЗ НГУ) до виконання завдань за призначенням в умовах ХБРЯ небезпеки;

- визначити критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів представників інституцій СБОУ до службово-бойової діяльності в умовах ХБРЯ небезпеки;

- розробити та апробувати педагогічну модель формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів (на прикладі курсантів груп спеціального призначення командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України) до дій в умовах ХБРЯ небезпеки із акцентованим використанням засобів спеціальної фізичної підготовки (надалі СФП).

Методи дослідження: аналітичний огляд та аналіз результатів науково-методичної, спеціальної літератури (Інтернет-ресурсів), спостереження, експеримент (опитування, тестування, метод експертних оцінок, метод абстракції), порівняння, вимірювання, біомеханічний аналіз, відеоаналіз, власний досвід участі в бойових діях (умовах радіаційної, хімічної та біологічної небезпеки), тощо.

- Дослідження виконано відповідно до планів науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт Навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського та кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України (2019-2021 р.р.).

ОСНОВНА ЧАСТИНА.

Емпіричне дослідження організовано упродовж трьох етапів (серпень 2019-січень 2021 р.р.). На першому етапі (червень-липень 2019 р.) було створено науково-дослідну групу до складу якої увійшли провідні учені та практики зазначеного напрямку наукової розвідки:

В. Шемчук, О. Хацаюк, О. Шемчук. Крім цього, членами науково-дослідної групи (НДГ) було здійснено моніторинг науково-методичної та спеціальної літератури (Інтернет-ресурсів) у обраному напрямі дослідження.

Відповідно до результатів спеціальної науково-методичної літератури [3, 5, 10, 8], членами НДГ визначено сутність та структуру готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням в умовах ХБРЯ небезпеки із акцентованим використанням засобів СФП – особистісне утворення, яке формується шляхом цілеспрямованого педагогічного впливу на формування у майбутнього офіцера готовності до захисту України, до виконання завдань за призначенням у різних екстремальних умовах службово-бойової діяльності, умовах ХБРЯ небезпеки та забезпечує поєднання ним знань про зміст та структуру військово-професійної діяльності та вимог цієї діяльності до рівня спеціальної фізичної підготовленості і психофізіологічного стану, сформованих прикладних компетентностей військово-професійної діяльності зі сформованими та усвідомленими ним в процесі розвитку можливостями та потребами.

Крім цього, відповідно до мети та завдань дослідження нами визначені критерії, показники та охарактеризовано рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням в умовах ХБРЯ небезпеки. Так, підсумовуючи результати теоретичного дослідження нами визначені критерії та притаманні їм показники: мотиваційний (прояв інтересу та зацікавленість, ціннісна орієнтація, мотивація до самовдосконалення, тощо), змістовий (професійна свідомість, формування спеціальних умінь та військово-прикладних навичок, формування мотиву, тощо), аналітико-оцінний (здатність до самоаналізу, здатність до прийняття рішень, здатність до виконання функціональних обов'язків, тощо), а також рівні («відмінний», «добрий», «задовільний», «незадовільний») сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням в умовах ХБРЯ небезпеки із акцентованим використанням засобів СФП.

Варто зауважити, що використання засобів СФП, а також ефективних педагогічних технологій у комплексному поєднанні із нормативами бойової та спеціальної підготовки в освітньому процесі курсантів ВВНЗ інституцій СБОУ сприятиме у майбутньому формуванню у них прикладних професійних компетентностей, які необхідні для

забезпечення службово-бойової діяльності (надалі СБД) на первинних офіцерських посадах в екстремальних умовах.

Упродовж другого етапу дослідження (серпень 2019 р.), відповідно до результатів моніторингу науково-методичної та спеціальної літератури (Інтернет-ресурсів), а також враховуючи аналітичні звіти результатів виконання завдань за призначенням представниками інституцій СБОУ в умовах ХБРЯ небезпеки (умовах всесвітньої пандемії спричиненої вірусом SARS-CoV-2), членами НДГ сконструйовано педагогічну модель формування прикладних професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ до дій в умовах ХБРЯ небезпеки із акцентованим використанням засобів СФП (рис. 1). Основними блоками зазначеної вище змістово-функціональної моделі є: цільовий блок, блок методологічного забезпечення, діяльнісно-практичний блок, організаційно-змістовий блок та результативно-оцінний блок.

Під час третього етапу емпіричного дослідження (вересень 2019 – січень 2021 р.р.) членами НДГ здійснено апробацію змістово-функціональної моделі (рис. 1) формування прикладних професійних компетентностей майбутніх офіцерів (курсантів НАНГУ, n=24 чол.) до дій в умовах ХБРЯ небезпеки із акцентованим використанням засобів СФП.

Надалі учасників емпіричного дослідження було розподілено на репрезентативні: контрольну (Кг, n=12 чол.) та експериментальну групи (Ег, n=12 чол.). До початку педагогічного експерименту досліджувані курсанти Кг та Ег за рівнем сформованості професійних компетентностей до дій в умовах ХБРЯ небезпеки достовірно не відрізнялися ($P \geq 0,05$).

З метою формування прикладних професійних компетентностей до дій в умовах ХБРЯ небезпеки, представниками Кг під час вивчення навчальної дисципліни «Бойове забезпечення» (Змістовий модуль 2. Зброя масового ураження) [24] використовувалася загально-прийнята методика. У свою чергу, курсанти командно-штабного факультету Ег в освітньому процесі використовували сконструйовану нами змістово-функціональну модель (рис. 1) та відповідний план її практичного впровадження (табл. 1).

Розроблена нами педагогічна модель (рис. 1) використовувалася досліджуваними курсантами Ег двічі на тиждень упродовж третього етапу дослідження (під час практичних занять із наступних навчальних дисциплін: «Бойове забезпечення» [24], «Спеціальна фізична підготовка» [25]).

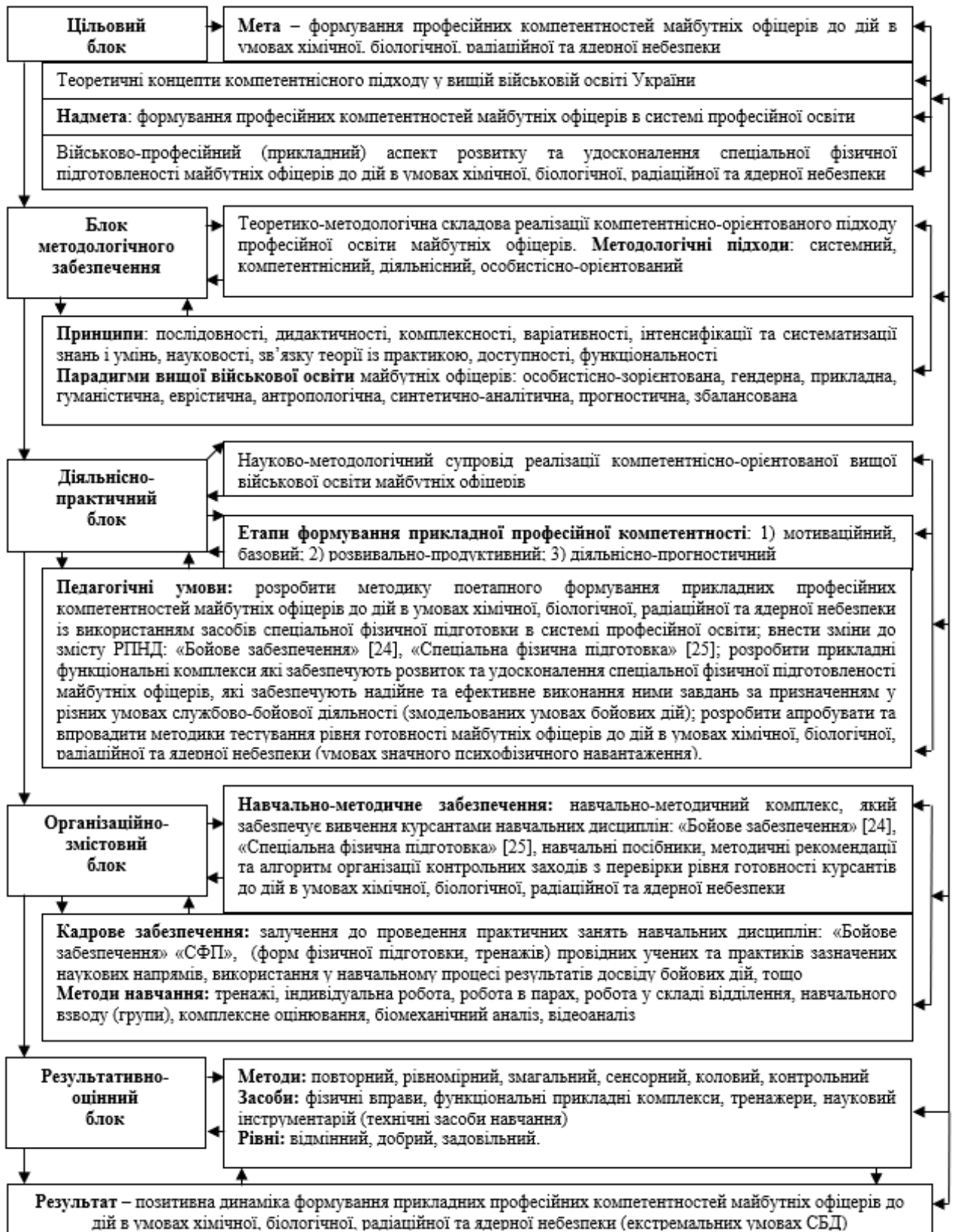

Рис. 1. Змістово-функціональна модель формування прикладних професійних компетентностей курсантів НАНГУ до дій в умовах ХБРЯ безпеки із акцентованим використанням засобів СФП

Таблиця 1

План
впровадження в освітній процес досліджуваних курсантів Ег
змістово-функціональної моделі формування прикладних
професійних компетентностей необхідних для виконання завдань
за призначенням в умовах ХБРЯ небезпеки із акцентованим
використанням засобів СФП

№ з/п	Блоки педагогічного експерименту	Зміст тренувальних завдань
1.	перший вересень-листопад (2019 р.)	Теоретична складова. Ознайомлення із заходами безпеки під час організації практичних занять з бойової та спеціальної підготовки в/с НГУ. Вивчення порядку та умов відпрацювання нормативів з бойової та спеціальної підготовки в/с НГУ [26] (№: 9. Підготовка до подолання зараженої ділянки місцевості; 22. Подолання зараженої ділянки місцевості з веденням вогню на ходу; 5. Одягання спеціального захисного одягу і протигазу). Вивчення умов виконання фізичних вправ та прийомів РБ відповідно до Інструкції з організації фізичної підготовки в НГУ [27] (23. Спеціальна контрольна вправа на єдиній смузі перешкод; 32 б. Функціональна витривалість; 24. Біг з подоланням смуги перешкод у складі підрозділу 1110 м; 41. Пірнання вздовж). Відпрацювання практичних дій у змодельованих умовах ХБРЯ небезпеки (№1. Одягання протигазу або респіратора; 4. Одягання загально-військового захисного комплекту і протигазу; 6. Дії за спалахом ядерного вибуху; 7. Дії за сигналом «Радіаційна небезпека; 8. Дії за сигналом «Хімічна тривога» [26]). Тренування фізичних вправ: 27. Спеціальний комплекс прийомів рукопашного бою (РБ-3); 28. Біг на 100 м; 30 а. Човниковий біг 4x100 м) [27].
2.	другий (грудень 2019-лютий 2020 р.р.)	Практичне відпрацювання нормативів з бойової та спеціальної підготовки в/с НГУ [26] (№: 9. Підготовка до подолання зараженої ділянки місцевості; 22. Подолання зараженої ділянки місцевості з веденням вогню на ходу; 5. Одягання спеціального захисного одягу і протигазу). Тренування фізичних вправ: 31. Біг на 1 км; подолання окремих перешкод в протигазі; 32 б. Функціональна витривалість; 33. Метання гранати Ф-1 на дальність [27] (фізичні вправи виконувати в протигазі).

Продовження табл. 1

№ з/п	Блоки педагогічного експерименту	Зміст тренувальних завдань
3.	третій (березень-травень 2020 р.)	Тренування нормативів з бойової та спеціальної підготовки в/с НГУ [26] (№: 9. Підготовка до подолання зараженої ділянки місцевості; 22. Подолання зараженої ділянки місцевості з веденням вогню на ходу; 5. Одягання спеціального захисного одягу і протигазу; 7. Дії за сигналом «Радіаційна небезпека; 8. Дії за сигналом «Хімічна тривога»). Тренування фізичних вправ: 32 б. Функціональна витривалість; 24. Біг з подоланням смуги перешкод у складі підрозділу 1110 м; 30 а. Човниковий біг 4x100 м) [27] (фізичні вправи виконувати в протигазі).
4.	четвертий (червень-серпень 2020 р.)	Відпрацювання практичних дій у змодельованих умовах ХБРЯ небезпеки (№1. Одягання протигазу або респіратора; 5. Одягання спеціального захисного одягу і протигазу 7. Дії за сигналом «Радіаційна небезпека; №: 9. Підготовка до подолання зараженої ділянки місцевості; 22. Подолання зараженої ділянки місцевості з веденням вогню на ходу [26]). Тренування фізичних вправ: 27. Спеціальний комплекс прийомів рукопашного бою (РБ-3); 30 а. Човниковий біг 4x100 м, 31. Біг на 1 км; 32 б. Функціональна витривалість; подолання окремих перешкод в протигазі; 33. Метання гранати Ф-1 на дальність [27] (фізичні вправи виконувати в протигазі).
5.	п'ятий (вересень-листопад 2020 р.)	Відпрацювання практичних дій у змодельованих умовах ХБРЯ небезпеки (№4. Одягання загально-військового захисного комплекту і протигазу; 6. Дії за спалахом ядерного вибуху; 7. Дії за сигналом «Радіаційна небезпека; 22. Подолання зараженої ділянки місцевості з веденням вогню на ходу [26]). Тренування фізичних вправ: подолання окремих перешкод в протигазі; 2. Підтягування на перекладині; 27. Спеціальний комплекс прийомів рукопашного бою (РБ-3); 31. Біг на 1 км; 32 б. Функціональна витривалість; 33. Метання гранати Ф-1 на дальність [27]; 34. Марш-кидок на 5 км [27] (фізичні вправи виконувати в протигазі).
6.	шостий (грудень 2020-січень 2021 р.р.)	Контрольна перевірка рівня сформованості прикладних професійних компетентностей у курсантів Кг та Ег необхідних для виконання

Продовження табл. 1

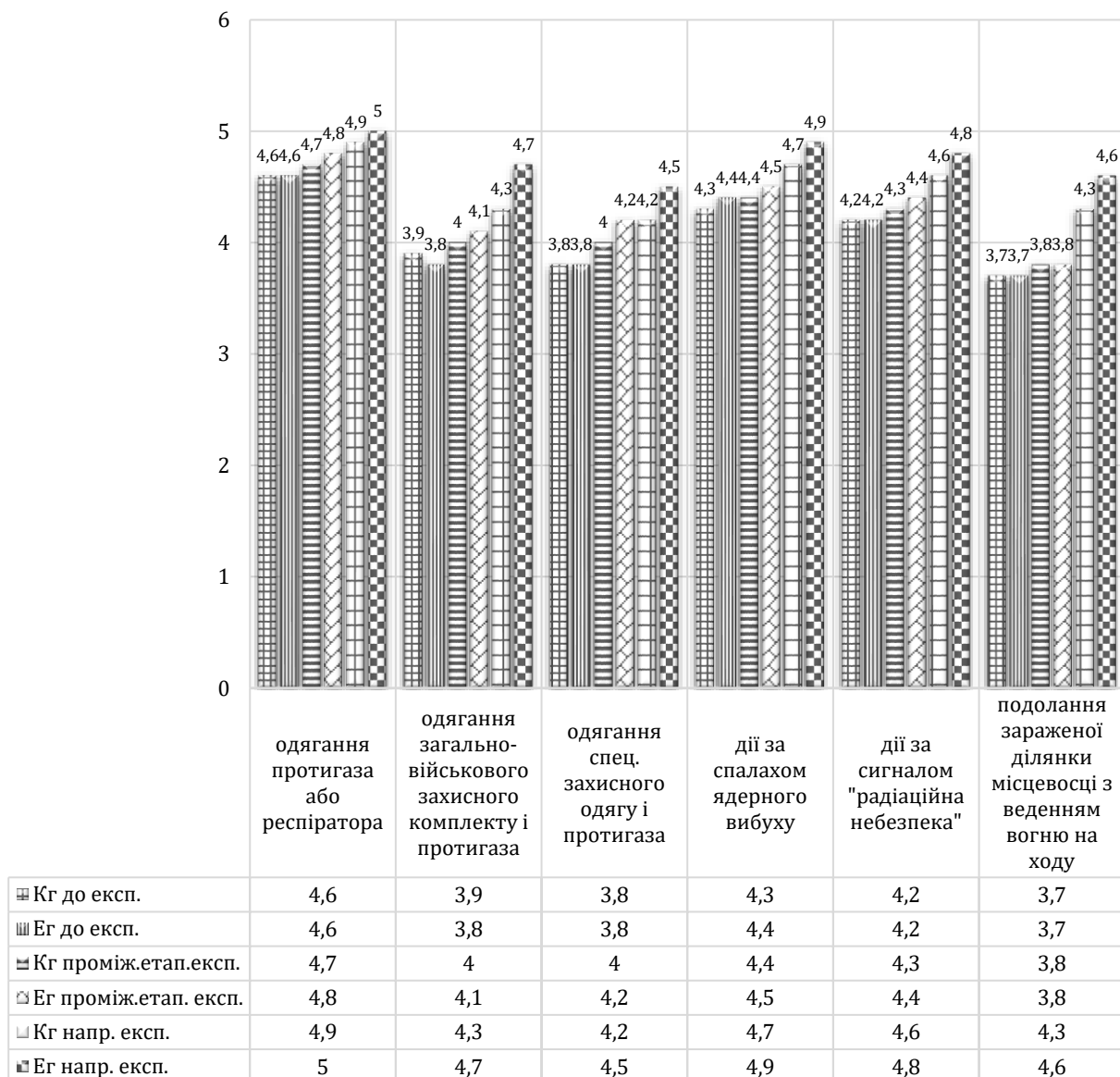
№ з/п	Блоки педагогічного експерименту	Зміст тренувальних завдань
		завдань за призначенням в умовах радіаційної, хімічної, біологічної та ядерної небезпеки (за умовами комплексного марш-кідка на 5 км). Інтерпретація отриманих результатів педагогічного експерименту. Складання звіту емпіричного дослідження. Написання статті та тез доповідей за результатами педагогічного експерименту. Визначення подальших напрямів наукової розвідки у обраному напрямі дослідження.

Крім цього, у зміст попутного фізичного тренування курсантів Ег під час комплексних польових виходів, бойових стрільб (інших форм бойової та спеціальної підготовки, форм фізичної підготовки) включалися відповідні тренувальні завдання передбачені розробленим нами планом (табл. 1).

Використання засобів спеціальної фізичної підготовки у поєднанні із елементами ХБРЯ забезпечення (та його засобами) сприяло стійкому формуванню прикладних професійних компетентностей майбутніх офіцерів (досліджуваних Ег), які необхідні для якісного виконання ними завдань за призначенням у зазначених вище умовах (результати порівняльного аналізу надано на рис. 2).

Дослідження ефективності сформованості прикладних професійних компетентностей у курсантів Кг та Ег здійснено у відповідності до діючої нормативної бази, а також шляхом експертного оцінювання (визначено загальний рівень готовності досліджуваних Кг та Ег до дій в умовах радіаційної, хімічної та бактеріологічної небезпеки) за 4-х бальною шкалою оцінювання, де «5» – максимальний бал, а «2» – мінімальний.

Відповідно до плану емпіричного дослідження, наприкінці педагогічного експерименту членами НДГ організовано практичну перевірку рівня готовності майбутніх офіцерів (курсантів Кг та Ег) до дій у змодельованих умовах ХБРЯ небезпеки. З цією метою нами було розроблено сценарій виконання навчально-бойового завдання у зазначених екстремальних умовах, за участю досліджуваних курсантів Кг та Ег. План контрольного випробування передбачав: здійснення марш кідку на 5 км із попутним відпрацюванням тестових завдань передбачених нормативною базою з: бойової (фізичної) та спеціальної підготовки військовослужбовців НГУ [26, 27].

Рис. 2. Рівень сформованості прикладних професійних компетентностей курсантів НАНГУ до дій в умовах ХБРЯ небезпеки

Варто зауважити, що на всіх етапах проходження комплексного марш-кидку на 5 км у змодельованих умовах ХБРЯ небезпеки (табл. 2) було організовано медичне забезпечення.

Крім цього, досліджуваними курсантами Кг та Ег використовувалася штатна зброя (екіпіровка), індивідуальні засоби захисту необхідні для дій у зазначених вище умовах. Також на кожному етапі та на фініші здійснювалася перевірка озброєння та екіпіровки, за не дотримання встановлених вимог згідно умов виконання комплексного марш-кидку на 5 км нараховувалися штрафні секунди (відповідно до умов випробування табл. 2).

Таблиця 2

Послідовність проходження комплексного марш-кидку на 5 км у змодельованих умовах ХБРЯ небезпеки

Таким чином у відповідності до результатів комплексного марш-кидку на 5 км у змодельованих умовах ХБРЯ небезпеки (результати надано на рис. 3) нами встановлено, що у курсантів Ег рівень сформованості прикладних професійних компетентностей необхідних для виконання завдань за призначенням у зазначених вище умовах є більш стійким та високим на відміну від досліджуваних курсантів Кг. Це підтверджують часові показники, а також результати відпрацювання контрольних завдань на етапах марш-кидку на 5 км.

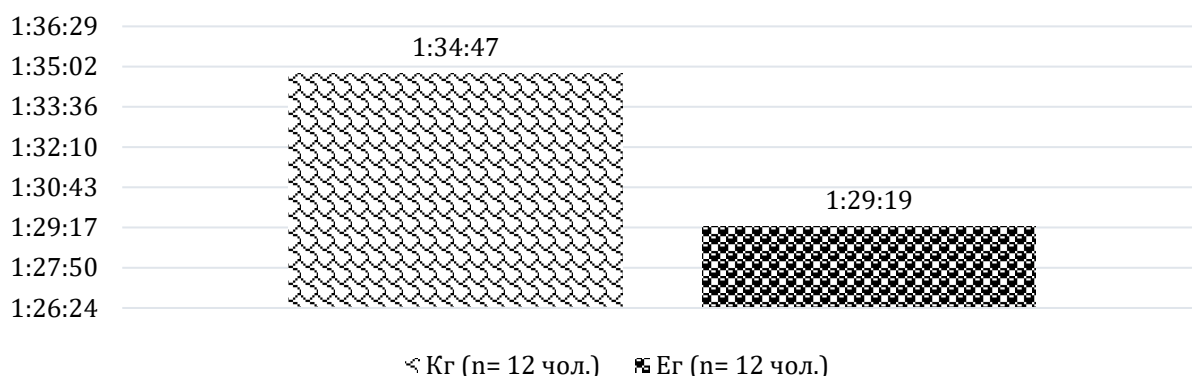

Рис. 3. Результати виконання комплексного марш-кидку на 5 км досліджуваними курсантами Кг та Ег у змодельованих умовах ХБРЯ небезпеки

При порівнянні показників до та після використання сконструйованої членами НДГ змістово-функціональної моделі (рис. 1) із акцентованим використанням засобів СФП (та плану її впровадження) встановлено, що результати, отримані наприкінці педагогічного експерименту у досліджуваних групах зросли відносно вихідних даних, і ці відмінності переважно є достовірні Eg , $P \leq 0,05$.

ВИСНОВКИ З ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ.

Відповідно до результатів дослідження нами сконструйовано та апробовано змістово-функціональну модель формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів (курсантів НАНГУ) до дій в умовах ХБРЯ небезпеки із акцентованим використанням засобів СФП. Враховуючи результати педагогічного експерименту можливо констатувати, що зазначена вище педагогічна модель (рис. 1) із засобами СФП має позитивний вплив на формування прикладних професійних компетентностей у досліджуваних курсантів Eg , які у майбутній службово-бойовій діяльності забезпечать ефективне виконання завдань за призначенням, а також якісним чином організують систему професійної підготовки підлеглого особового складу.

Крім цього, наприкінці емпіричного дослідження, членами НДГ встановлено, що рівень витривалості, швидкості, сили та спритності у досліджуваних курсантів Eg підвищився, на відміну від курсантів Kg про що свідчать результати заліку з навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовки» (7 семестр 2020/2021 навчальний рік, у досліджуваних Eg – середній рівень спеціальної фізичної підготовленості складає 4,9 балів, у той час, як у курсантів Kg зазначений показник знаходиться в межах 4,6 балів).

Варто зауважити, що також підвищилися якісні показники відпрацювання нормативів з бойової та спеціальної підготовки військовослужбовців НГУ, так у курсантів Eg середній бал за виконання тренувальних завдань складає 4,7 балів, у той час, як у курсантів Kg зазначений показник сягає відмітки 4,2 балів.

Членами НДГ встановлено високу ефективність засобів спеціальної фізичної підготовки, що сприяло ефективному формуванню прикладних професійних компетентностей у досліджуваних курсантів Eg . Зазначена педагогічна модель може використовуватися в системі професійної освіти майбутніх офіцерів інших інституцій СБОУ із урахуванням їх

нормативно-правової бази, що сприятиме більш стійкому та якісному формуванню прикладних професійних компетентностей, які необхідні для виконання ними завдань за призначенням в умовах ХБРЯ небезпеки.

Результати дослідження впроваджені у систему професійної освіти курсантів груп спеціального призначення командно-штабного факультету НАНГУ. Напрями подальших досліджень передбачають удосконалення спеціальної фізичної підготовленості майбутніх офіцерів НГУ (майбутніх офіцерів інших інституцій СБОУ) до тривалих дій в умовах низьких температур (несприятливих кліматичних умовах).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Бойко, О. (2017). Ціннісна концепція формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів Збройних Сил України у ВВНЗ. *Військова освіта*, № 2 (36), 7-18.
- [2] Боровик, Л. (2018). Обґрунтування теоретичної моделі становлення та розвитку психолого-педагогічної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників. *Військова освіта*, № 1 (36), 37-47.
- [3] Хацаюк, О. В. (2019). Педагогічна модель функціональної готовності курсантів НАНГУ до виконання завдань за призначенням. *Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості*, Вип. 2, 327-328.
- [4] Шемчук, В. А., Турчинов, А. В., Климович, В. Б., Гончаров Є. І., & Тріщун, Р. М. (2020). Використання технічних засобів навчання на початковому етапі формування навичок рукопашного бою майбутніх офіцерів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, Вип. 70, 217-222.
- [5] Шемчук, В. А., Вербин, Н. Б., Нестеров, О. С., Василенко, М. М. & Малахов, Є. В. (2020). Педагогічна модель удосконалення спеціальної фізичної підготовленості майбутніх офіцерів засобами службово-прикладних єдиноборств. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, Вип. 71, 217-222.
- [6] Войтех, О. (2019). Принципи та підходи до підготовки національного персоналу Збройних Сил України до участі у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки. *Військова освіта*, № 1 (39), 93-101.
- [7] Флорін, О. П., Стародубцев, С. О., & Шаповал, О. М. (2015). Обґрунтування структури та функцій системи бойової підготовки Національної гвардії України. *Честь і закон*, № 4 (55), 44-53.
- [8] Приходько, І. І. (2015). Психологічні особливості службово-бойової діяльності військовослужбовців Національної гвардії України при проведенні антитерористичної операції. *Військово-спеціальні науки*, Вип. 2, 35-39.
- [9] Хацаюк, О. В., Єлісеєва, О. С., Жуков, В. Л., Клименко, В. П., & Бережний, Ю. М. (2020). Модель формування готовності майбутніх офіцерів-правоохоронців до застосування заходів фізичного впливу в різних умовах службово-оперативної діяльності. *Інноваційна педагогіка*, № 29, 174-178.
- [10] Ісмаїлов, І., Ісмаїлов, А. (2015). Основи організації і застосування підрозділів військ РХБ захисту ЗС України під час ліквідації НС НА ПНО. *Науковий збірник ІДУЦЗ*, № 3, 67-71.
- [11] Трегубенко, С. С., Гутченко, О. А., & Тихонов, І. М. (2015). Основи організації і застосування підрозділів військ РХБ захисту ЗС України під час ліквідації НС НА ПНО. *Науковий збірник ІДУЦЗ*, № 2 (42), 176-179.
- [12] Лазебник, С. В., Поплавець, С. І. (2019). Моделі та методика формування раціональної структури системи радіаційного, хімічного, біологічного захисту повітряного командування. *Системи озброєння і військова техніка*, № 3 (59), 43-47.

- [13] Кузьменко, Л. Ф. (2004). *Методика оцінки ефективності системи РХБ захисту та обґрунтування рекомендацій* (автореф. дис. ... канд. військ. наук). КВООКУ. Київ, Україна.
- [14] Системи екологічного керування. *Вимоги та настанови щодо застосування : ДСТУ ISO 14001:2006* (2006). Київ: Держспоживстандарт України.
- [15] Шаталов, О. С. *Силабус навчальної дисципліни «Захист у надзвичайних ситуаціях» для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Охорона праці» спеціальності 263 «Цивільна безпека»* (2020). Рівне: НУВГП.
- [16] Нормативи з бойової та спеціальної підготовки військових частин (підрозділів) Національної гвардії України. *Нормативи* (2016). Київ: ГУ НГУ.
- [17] Технічне переоснащення підрозділів РХБ захисту сучасними зразками ОВТ. *Бюлетень з воєнно-економічних та воєнно-технічних питань іноземних держав* (2006). Київ: КІТВ.
- [18] Панченко, В. Ю., Башкатов, Є. Г., Сутюшев, Т. А., & Пістряк, П. В. (2019). Способи ізоляції дій підрозділів внутрішніх військ та їх класифікація. *Збірник наукових праць ХУПС*, № 2 (35), 202-213.
- [19] Кириченко, О. В. (2020). Законодавче регулювання протидії злочинам, пов'язаним з небезпечними хімічними, біологічними, радіоактивними та ядерними матеріалами в Україні. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти*, № 4, 277-280.
- [20] Моргунов, О. А. (2017). Напрями розвитку військово-прикладних навичок застосування засобів індивідуального захисту та активної оборони курсантами-правоохоронцями. *Честь і закон*, № 4 (63), 277-280.
- [21] Войтех, О., Войтех, К. (2020). Фахова компетентність офіцерів національного персоналу Збройних Сил України. *Військова освіта*, № 1 (41), 70-81.
- [22] Горбачевський, С. (2020). Інформаційна система оцінки професійних компетентностей офіцерів – випускників вищих військових навчальних закладів тактичного рівня. *Військова освіта*, № 2 (42), 120-129.
- [23] Konokh, A., Shemchuk, V., Konokh, O. Budz, I., Buzhyna I. (2020). Use of Symbiosis of innovative-traditional methods of teaching special disciplines. *Journal of Critical Reviews*, № 7 (13), 113-115.
- [24] Башкатов, Є. О. Робоча програма навчальної дисципліни «Бойове забезпечення». *Робоча програма навчальної дисципліни* (2020). Харків: НАНГУ.
- [25] Хацаюк, О. В. Робоча програма навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка». *Робоча програма навчальної дисципліни* (2018). Харків: НАНГУ.
- [26] Нормативи з бойової та спеціальної підготовки військових частин (підрозділів) Національної гвардії України ХБРЯ. *Нормативи* (2019). Київ: ГУ НГУ.
- [27] Інструкція з організації фізичної підготовки в Національній гвардії України (наказ МВСУ від 13.10.2014 №1067). *Інструкція* (2019). Київ : ГУ НГУ.